

УДК 631.527:631.559:347.77(477:4-6 ЄС)

СИТНИК В. Г.

Білоцерківський національний аграрний університет, пл. Соборна, 8/1, м. Біла Церква, Київська обл., Україна, 09117

e-mail: svg_uiecr@ukr.net

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СОРТОВИВЧЕННЯ Й ОХОРОНИ ПРАВ НА СОРТИ РОСЛИН З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ

Сортовивчення займає центральне місце у розвитку аграрного сектору, оскільки від ефективності процесу відбору та реєстрації нових сортів напряму залежить продуктивність, якості та конкурентоспроможність виробництва сільськогосподарської продукції. Захист прав селекціонерів забезпечує мотивацію для інновацій та стимулює інвестиції у селекційні програми. В умовах глобальної конкуренції та євроінтеграційних процесів гармонізація національної системи сортовивчення з міжнародними стандартами стає ключовим чинником розвитку галузі.

Сучасні виклики гармонізації української системи сортовивчення та охорони прав на сорти рослин з європейськими стандартами включають адаптацію законодавства до вимог Міжнародного союзу охорони нових сортів рослин (UPOV), впровадження міжнародних стандартів випробування сортів рослин на відмінність (Distinctness), однорідність (Uniformity) та стабільність (Stability), щоб визначити, чи відрізняється нова сортова рослина від існуючих у межах того самого виду (DUS-тестування), посилення інституційного потенціалу Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), визначеного як Національний офіс інтелектуальної власності (НОІВ) та створення умов для ефективного захисту прав селекціонерів. Перспективи полягають у прискоренні інтеграції України в світовий аграрний ринок, стимулюванні інновацій у селекції та зростанні конкурентоспроможності українських сортів рослин.

Сортовивчення та правова охорона сортів рослин є ключовими елементами розвитку інноваційного насінництва й аграрного виробництва. В умовах євроінтеграційних процесів перед Україною постає завдання гармонізації національної системи з нормами та вимогами Європейського Союзу, зокрема регламентами UPOV та CPVO.

Серед **актуальних викликів** у цій сфері варто виділити:

– необхідність адаптації процедур державної науково-технічної експертизи сортів до стандартів ЄС;

– удосконалення механізмів правової охорони селекційних досягнень, включаючи посилення захисту інтелектуальної власності;

– інтеграцію цифрових інструментів (електронні бази даних, реєстри, ePhyto-системи*) для прозорості й швидкості процедур;

– забезпечення доступу вітчизняним селекціонерам до міжнародних ринків за умов дотримання високих критеріїв сортової ідентифікації.

Перспективи гармонізації полягають у:

– створенні єдиних інформаційних платформ для взаємодії між науковими установами, бізнесом і державними органами;

– розширенні співпраці з міжнародними організаціями у сфері сортовипробування;

– впровадженні європейських підходів до захисту прав на сорти, що стимулюватиме інвестиції у селекцію;

– формуванні правового та інституційного середовища, яке забезпечить інтеграцію української насінневої продукції на ринки ЄС.

Таким чином, гармонізація системи сортовивчення та охорони прав на сорти рослин є не лише умовою виконання міжнародних зобов'язань України, але й стратегічним чинником розвитку конкурентоспроможного насінництва, залучення інновацій та формування стійкого аграрного сектору.

Ключові слова: сортовивчення, охорона прав, сорти рослин, гармонізація, європейські стандарти, інновації в насінництві.

*ePhyto – глобальна електронна платформа, яка дозволяє країнам обмінюватися фітосанітарними сертифікатами в цифровому вигляді, що є електронним еквівалентом паперових документів. Вона розроблена Міжнародною конвенцією із захисту рослин (IPPC), що входить до складу Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), з метою прискорення торгівлі та запобігання підrobкам фітосанітарних сертифікатів.